

Agder lagmannsrett - LA-2013-21258

Instans	Agder lagmannsrett - Dom
Dato	2013-10-08
Publisert	LA-2013-21258
Stikkord	Vassdragsrettigheter.
Sammendrag	Twist om rettigheter til vassdrag (rett til regulering av dammer og tapping av vann). Anke over jordskifterettens dom. Konkret avgjørelse.
Saksgang	Nedre Telemark jordskifterett - Agder lagmannsrett LA-2013-21258 (13-021258ASD-ALAG).
Parter	Bamble Bruk AS (Advokat Thomas Rindahl Håkonsen) mot Bamble kommune (Advokat Sten Løitegaard).
Forfatter	Lagdommer Guro Vale Kvavik. Lagdommer Erland Henrichsen. Ekstraordinær lagdommer Åse Berg.

Saken gjelder twist om utnyttelse av vannressursene i Vestre Herrevassdrag.

Sakens bakgrunn:

Vestre Herrevassdrag har fra langt tilbake vært benyttet til tømmerfløting og industrivirksomhet. Vassdraget er regulert og det er bygget flere fløtningsdammer blant annet på strekningen Langen - Flåte - Mevann - Hellestveitvann og Herre.

Nærværende sak gjelder retten til regulering og manøvrering av Langen - og Flåte dammer, samt rett til å tappe vann i vassdraget. Eventuelle rettigheter knyttet til Bjorvann og Bjorvannsdammen er ikke omfattet.

Bamble Bruk AS ble etablert i 1997, blant annet for å utvikle et historisk industri - og kultursenter på Herre. Selskapet eier i dag enkelte tomtearealer langs nedre del av Herrevassdraget. I 1998 inngikk Bamble Bruk AS avtale med Brødrene Sørensen Service AS om kjøp av rettigheter i vassdraget. Den 20. august 2006 inngikk Bamble Bruk AS videre avtale med selskapet Nordic Natural Water AS om uttak av drikkevann fra Langen, for eksport til utlandet.

Gjennom skjønn og avtaler med berørte grunneiere, etablerte Bamble kommune vannverk for uttak av drikkevann i Flåte i 1978. Vannuttaket er eneste drikkevannskilde for befolkningen i Bamble. Bamble kommune har motsatt seg avtalen mellom Bamble Bruk AS og Nordic Natural Water AS. Kommunen frykter at vannuttaket vil

komme i konflikt med drikkevannsforsyningen og har bestridt at Bamble Bruk AS har rettigheter i vassdraget.

For å få avklart rettighetene i vassdraget reiste Bamble Bruk AS ved advokat Håkonsen sak mot Bamble kommune med krav om rettsutgreiing for Nedre Telemark jordskifterett 30. august 2011.

Jordskifteretten avsa dom 22. oktober 2012 med slik domsslutning:

1. Bamble Bruk AS har ingen generell rett til å utnytte vannet i Vestre Herrevassdrag, herunder ingen generell rett til tapping. Retten til tapping er begrenset til området nedenfor Kongens dam der cellulosefabrikken har tappet vann.
2. Bamble Bruk AS har rett til å regulere Flåte og Langen dammer i henhold til avtale inngått mellom Herre Fabrikker A/S og Hellestvedt Bruk AS av november 1950.
3. Partene dekker hver sine kostnader til sakkyndig bistand.

Når det gjelder sakens øvrige bakgrunn og jordskifterettens begrunnelse, vises til jordskifterettens dom og grundige gjennomgang av faktum.

Begge parter har anket dommen til lagmannsretten, jf. jordskifteloven § 61 andre og siste ledd, jf. tvisteloven § 29-16. Bamble Bruk AS ved advokat Håkonsen har inngitt ankeerklæring 28. november 2013 og Bamble kommune ved advokat Løitegaard har inngitt anketilsvar 21. januar 2013. Bamble kommune har anket dommen 30. november 2012 og Bamble Bruk AS har inngitt anketilsvar til kommunens anke 25. januar 2013.

Ankeforhandling ble holdt i tidsrommet 16. - 20. september 2013 i Skien. Styreleder i Bamble Bruk AS, Rune Engen, møtte som partsrepresentant. Han var selvprosederende frem til siste dag av ankeforhandlingen. Prosedyren ble holdt av advokat Håkonsen som prosessfullmektig for Bamble Bruk AS. Bamble kommune møtte med advokat Løitegaard som prosessfullmektig. I tillegg møtte kommunalsjef Morten Torgersen og kommuneingeniør Bjørn Solvang. Begge avga forklaring. Det ble i tillegg avhørt 11 vitner. Forøvrig vises til rettsboken.

Bamble Bruk AS har nedlagt slik påstand:

Prinsipalt:

Jordskifterettens dom, domsslutningen pkt. 1, oppheves.

Subsidiært:

1. Bamble Bruk AS har som rettsetterfølger etter Bamble Cellulosefabrikk og/eller Skiensvassdragets Fellesfløtningsforening rett til å utnytte vannføringen i Vestre Herrevassdrag nedstrøms Kongens dam.

2. Bamble Bruk AS har som rettsetterfølger etter Bamble Cellulosefabrikk og/eller Skiensvassdragets Fellesfløtningsforening rett til å tappe vann fra Vestre Herrevassdrag nedstrøms Kongens dam.
3. Bamble Bruk AS har rett til å regulere Flåte og Langen dammer.
4. Bamble Bruk AS tilkjennes sakens omkostninger for jordskifteretten og lagmannsretten.

Bamble Bruk AS har i korthet gjort gjeldende:

Bamble Bruk AS har rett til å utnytte vannføringen i Vestre Herrevassdrag, herunder rett til tapping, i samme utstrekning som disse rettighetene har tilhørt Bamble Bruk AS' rettsforgjengere.

Rettsforgjengerne er blant annet Bamble Cellulosefabrikk AS, senere Brødrene Sørensen Service AS og Skiensvassdragets Fellesfløtningsforening. Bamble Bruk AS har de samme rettigheter og plikter i vassdraget som disse rettsforgjengerne.

Vedrørende anken over saksbehandlingen:

Jordskifteretten har gått utover Bamble Bruk AS' påstand. Bamble Bruk AS har aldri krevd dom for at selskapet har tapperett i Langen og Flåte. Dette ble uttrykkelig presisert for jordskifteretten og påstanden ble endret for at det skulle gå klart frem at Bamble Bruk AS ikke nedla påstand om en generell tapperett i vassdraget. Jordskifteretten har avsagt dom for at Bamble Bruk AS ikke har tapperett i Langen og Flåte, til tross for at Bamble Bruk AS aldri har krevd dom for et slikt resultat. Jordskifteretten har gått utenfor Bamble Bruk AS' anførsler, og jordskifteretten har gått utenfor en naturlig tolkning av påstanden. Det er begått en saksbehandlingsfeil, jf. tvisteloven § 11-1 og § 11-2, jf. jordskifteloven § 97 første ledd litra a. Jordskifterettens dom, domsslutningen pkt. 1, må oppheves, jf. tvisteloven § 29-21.

Vedrørende anken over realiteten:

Bamble Bruk AS krever ikke dom for en eventuell tapperett i Flåte og Langen, men anfører og krever dom for at Bamble Bruk AS har rett til å regulere Langen og Flåte.

Grunnlaget for Bamble Bruk AS' rettigheter er en sammenhengende rekke av overdragelser av de rettigheter som opprinnelig tilhørte Bolvik Jernverk på 1840 tallet og frem til i dag. Som ledd i dette har Bamble Bruk AS også ervervet de rettigheter som tillå Follum Fabrikker AS og Skiensvassdragets Fellesfløtningsforening.

Rettighetene er fullt ut i behold hos Bamble Bruk AS.

Det bestrides at rettighetene har falt bort som følge av nedleggelse av cellulosefabrikken eller som følge av passivitet eller ikkebruk. Det bestrides også at rettighetene er ekstingvert av Bamble kommune og det bestrides at Bamble kommune har ervervet rettigheter som er i strid med, eller utsletter rettighetene til Bamble Bruk AS gjennom hevd eller alders tids bruk.

Bamble Bruk AS hevder å ha de samme rettigheter til å utnytte vannet i vassdraget som sine rettsforgjengere. Rettighetene har ikke falt bort på grunn av endret eller nytt formål.

Subsidiært anføres at Bamble Bruk AS og/eller dennes rettsforgjengere har ervervet de aktuelle rettighetene ved hevd og/eller alders tids bruk.

Bamble kommune har nedlagt slik påstand:

1. Bamble Bruk AS sin anke over jordskifterettens saksbehandling forkastes.
2. Bamble Bruk AS har ikke rett til å utnytte vannet, herunder ingen generell rett til tapping i Vestre Herrevassdrag.
3. Bamble Bruk AS har ikke rett til å regulere Flåte og Langen dammer.
4. Bamble kommune tilkjennes saksomkostninger for jordskifterett og lagmannsrett.

Bamble kommune har i korthet gjort gjeldende:

Vedrørende anken over saksbehandlingen:

Jordskifteretten har ikke begått saksbehandlingsfeil. Bakgrunnen for tvisten er at Bamble Bruk AS solgte en rett til å tappe 100 liter vann i sekundet fra Langen, til selskapet Nordic Natural Water AS. Jordskifteretten har avsagt dom for hvor langt Bamble Bruk AS' rettigheter i vassdraget strekker seg. Bamble Bruk AS kan ikke tilkjennes mer enn det selskapet har krevd, men det kan tilkjennes mindre. Det er ikke avsagt dom for noe kvalitativt annet, eller mer, enn det Bamble Bruk AS har krevd, jf. tvisteloven § 11-2. Domsslutningen ligger innenfor påstanden og anførslene fra Bamble Bruk AS. Anken over saksbehandlingen forkastes.

Vedrørende anken over realiteten:

Det bestrides at Bamble Bruk AS har rett til uttak av vann fra vassdraget og det bestrides at Bamble Bruk AS har rett til å regulere og/eller manøvrere Flåte og Langen dammer.

Det er korrekt, slik jordskifteretten er kommet til, at Bamble Bruk AS ikke har noen generell rett til å utnytte vannet i Herrevassdraget,

herunder ingen generell rett til tapping, jf. jordskifterettens domsslutning, punkt 1, første setning.

Tidlige avtaler og fremlagte dokumenter gir ingen rettigheter for Bamble Bruk AS oppstrøms Kongens dam, subsidiært er disse rettighetene nå bortfalt. De gamle rettighetene Bamble Bruk AS hadde nedstrøms Kongens dam, er også bortfalt.

Industriproduksjonen på Herre er avviklet, og fabrikken er nedlagt. Retten til vannuttak nedenfor Kongens dam var en formålsrettet servitutt som falt bort da fabrikken ble nedlagt.

Retten til å manøvrere Flåte og Langen dammer var for å sikre papirfabrikken på Herre jevn vanntilførsel. Også denne retten var en begrenset, formålstjenlig servitutt som falt bort da papirfabrikken ble nedlagt.

Bamble Bruk AS' rettsforgjengere, Brødrene Sørensen Service AS, hadde ikke penger og ble ikke med på «spleiselaget» for å utbedre dammene i vassdraget. Det var det offentlige som bekostet og vedlikeholdt dammene. Bamble Bruk AS og dets rettsforgjengere har grovt misligholdt sine forpliktelser og rettighetene til dammene er falt bort.

Subsidiært er retten til å tappe vann i vassdraget bortfalt ved frihevd, jf. hevdsloven § 10.

Det bestrides at Bamble Bruk AS har rett til å utnytte vannet til hva som helst, og hvor som helst i vassdraget, uten tilknytning til fabrikkdriften. Det er vesentlig forskjell på å ta ut vann til fabrikkproduksjon nede ved Herre og å tappe drikkevann for salg oppe i Langen. Dette medfører både en geografisk flytting av tappingen og tapping til et annet formål enn det som opprinnelig var forutsatt. En slik geografisk flytting, samtidig som formålet med tappingen endres, er mer tyngende enn det Bamble kommune og grunneierne i vassdraget må finne seg i, jf. vannressursloven § 13 følgende.

Et vannuttak fra Langen vil påføre andre belastninger og skader i vassdraget, enn et uttak på Herre. Et uttak av vann nede på Herre vil, så langt kommunen kjenner til, ikke ha negative konsekvenser for Bamble kommune eller andre rettighetshavere langs vassdraget.

Bamble kommune eier vannverket i Flåte med rett til å ta drikkevann til kommunens befolkning. Denne retten ble etablert gjennom avtaler med berørte grunneiere og vannverksskjønnet i 1978.

Vannet som substans er eierløst, men grunnen under vassdraget tilhører grunneier, jf. vannressursloven § 13. Grunneier kan motsette seg at andre, uten særskilt rettsgrunnlag, utøver rådighet som tilhører grunneier.

Bamble kommune eier Flåte og Langen dammer og ervervet alle rettighetene til dammene i år 2000 fra Hellestvedt Bruk AS. Bamble

kommune er i tillegg en betydelig grunneier langs Langen. Bamble Bruk AS har under enhver omstendighet ikke rett til å overdra retten til vannuttak til en tredjepart. Dette gjelder særlig når vannuttaket endrer geografisk plassering og er av en annen karakter enn det som var opprinnelig.

Lagmannsrettens vurdering:

Lagmannsretten er i det vesentlige kommet til samme resultat som jordskifteretten. Det vises til jordskifterettens begrunnelse som i hovedsak er dekkende for lagmannsrettens syn. I tillegg bemerkes:

1. Saksbehandlingen:

Lagmannsretten er kommet til at anken over saksbehandlingen ikke kan føre frem. Til dette bemerkes:

Retten kan bare avgjøre de krav som er reist i saken. Avgjørelsen må ligge innenfor rammen av de påstander partene har nedlagt, og retten kan bare bygge på de påstandsgrunnlag som er påberopt, jf. tvisteloven § 11-2 første ledd. Påstanden er det domsresultat en part krever. Parten kan ikke tilkjennes mer enn han har påstått, men han kan tilkjennes mindre hvis retten finner at det ikke er grunnlag for å ta kravet hans til følge fullt ut. Påstanden danner en kvantitetsmessig ramme for retten. Dersom det er grunn til å tro at påstanden gir uttrykk for et annet domsresultat enn det parten ønsker, må påstanden tolkes, eller eventuelt endres.

Bamble Bruk AS har anført at selskapet, for jordskifteretten, ikke pretenderte å ha en generell tapperett i Herrevassdraget, herunder i Langen. Det er likevel anført at selskapet har en såkalt «avledet rett», som innebærer at Bamble Bruk AS kan gi andre adgang til å tappe i Langen, under forutsetning av at disse avklarer situasjonen til eventuelle andre rettighetshavere.

Bakgrunnen for at det ble reist sak for jordskifteretten var Bamble Bruk AS' avtale med selskapet Nordic Natural Water AS om tapping av drikkevann i Langen. Det vises til overenskomst mellom Bamble Bruk AS og selskapet Nordic Natural Water AS, datert 20. august 2006:

«... partene er enige om at uttak av inntil 100 liter/sek (0,1 m³/sek) drikkevann heretter skal skje fra Langen i Vestre Herrevassdrag.

Overenskomst:

Bamble Bruk A/S gir ved dette Nordic Natural Water A/S, org.nr. 989709976, rett til uttak av inntil 100 liter/sek. drikkevann fra Langen i Vestre Herrevassdrag.»

Videre fremgår det av forretningsplan for «Eksport av drikkevann fra Herrevassdraget», datert 30. juni 2005 side 5:

«Studien ble basert på at Bamble Bruk har konsesjonsfri rett til uttak av inntil 1 100 000 m³ vann fra Langen i Herrevassdraget»

I skriv fra Bamble Bruk AS ved styreformann Rune Engen, datert 30. november 2005 fremgår det:

«Det er inngått avtale mellom Bamble Bruk A/S (BB), org. nr. 979142242 og Vannselskapet (FTUR) (VS) om årlig uttak av inntil 1.100.000.000 liter vann fra Langen i Vestre Herrevassdrag.»

Videre vises til skriv datert 26. februar 2009 i forbindelse med varsel om oppstart av privat planarbeid:

«Vannuttak fra Langen og videre vannledning frem til Kongens Dam så til Herre og Vold i sjøledning.

Tiltakshaver er Nordic Natural Water AS, som har rett til å ta ut 35 l/s fra Langen.»

Det vises også til prosesskrift til Nedre Telemark jordskifterett datert 22. desember 2011 fra Bamble Bruk AS v/ advokat Håkonsen:

«... ..det vises til at BB's rett knytter seg til vannføringen i hele vassdraget og at det foreligger samtykker fra de berørte grunneierne til å legge ledning for å utnytte rettigheten i Langen.»

Det fremgår av dette at Bamble Bruk AS, ved flere anledninger forut for saksanlegget, og senest i prosesskrift til Nedre Telemark jordskifterett, har gitt uttrykk for at selskapet pretenderte å ha rettigheter til vannføringen i hele vassdraget, herunder tapperett i Langen.

Bamble Bruk AS nedla slik påstand for jordskifteretten, punkt 1:

1. Bamble Bruk AS har rett til å utnytte vannet i Vestre Herrevassdrag, herunder rett til tapping.

Nedre Telemark jordskifterett avsa dom med slik domsslutning, punkt 1:

1. Bamble Bruk AS har ingen generell rett til å utnytte vannet i Vestre Herrevassdrag, herunder ingen generell rett til tapping. Retten til tapping er begrenset til området nedenfor Kongens dam der cellulosefabrikken har tappet vann.

Påstanden er generell, og er ikke begrenset til å gjelde tapping nedenfor Kongens dam. Det er samsvar mellom påstandens ordlyd, og domskonklusjonen hvoretter jordskifteretten avsa dom for en mer begrenset rettighet enn det som fremgår av påstanden. Påstanden samsvarer med fremlagte dokumenter for jordskifteretten og de rettigheter Bamble Bruk AS pretenderte å ha i forbindelse med avtaleinngåelsen med Nordic Natural Water AS. Bamble kommune har også, med rette, oppfattet det slik at Bamble Bruk AS pretenderte å ha tapperett i Langen. Det ble brukt tid på å drøfte påstanden under rettsmøtet i jordskifteretten, og Bamble bruk AS endret påstanden slik at den mest mulig persist skulle gi uttrykk for det domsresultat selskapet ønsket. Bamble Bruk AS var representert ved prosessfullmektig i den forbindelse.

Lagmannsretten finner etter dette at jordskifterettens dom, slutningen pkt. 1, ligger innenfor rammen av den påstand som er nedlagt, og de påstandsgrunnlag som er påberopt, jf. tvisteloven § 11-2 første ledd. Anken over saksbehandlingen tas ikke til følge.

2. Rettigheter i vassdraget:

Lagmannsretten bemerker innledningsvis at slik denne saken er lagt opp, kan retten bare ta stilling til det innbyrdes rettighetsforholdet mellom Bamble kommune som grunneier, vannverkseier og dameier på den ene siden og Bamble Bruk AS på den andre siden. Dommen har ikke rettskraftsvirkning for eventuelle andre berørte rettighetshavere, herunder andre grunneiere, eller offentlige myndigheter.

Lagmannsretten finner, i likhet med jordskifteretten, at Bamble kommune ikke kan motsette seg at Bamble Bruk AS tapper vann nedstrøms Kongens dam, i det omfang og på det sted hvor cellulosefabrikken tappet vann. Lagmannsretten finner videre at Bamble kommune ikke kan motsette seg at Bamble Bruk AS regulerer/manøvrerer Flåte og Langen dammer for å sikre jevn vanntilførsel til en eventuell industrivirksomhet på Herre.

Det ligger i dette at lagmannsretten ikke tar stilling til om reguleringen/manøvreringen av dammene, eller tapping av vann nedenfor Kongens dam, kan komme i strid med andre private rettigheter, eller for eksempel offentlige vernebestemmelser for vassdraget. Regulerings/manøvreringsretten, og tapperetten, er videre begrenset til det som er nødvendig for å sikre vanntilførsel til en eventuell industrivirksomhet på Herre. I dag driver Bamble Bruk AS ingen slik virksomhet, og det har ikke vært drevet slik virksomhet siden cellulosefabrikken ble nedlagt i 1978.

Etter lagmannsrettens syn er det nær sammenheng mellom regulering/manøvrering av Langen og Flåte dammer og tapping av vann nedstrøms Kongens dam. Disse spørsmålene behandles derfor i hovedsak samlet.

Langen og Flåte dammer eies i dag av Bamble kommune. Kommunen ervervet eiendomsrett til dammene ved avtale datert 22. november og 22. desember 2000 mellom Hellestvedt Bruk AS og Bamble kommune.

Vann som flytende substans er ikke undergitt eiendomsrett, og vassdrag tilhører eieren av den grunn det dekker, hvis ikke annet følger av særlige rettsforhold, jf. vannressursloven § 13 første ledd.

Det vises videre til Vannressursloven, kommentarutgave, av Ola Brekke med flere:

«Hovedregelen om at eieren av bunnen har eierrådigheten over vassdraget, viker dersom noe annet følger av særlige rettsforhold. Stiftelsesgrunnlaget kan være avtale, hevd, alders tids bruk eller ekspropriasjon. Rådigheten over vassdraget kan

helt eller delvis være skilt fra eiendomsretten til grunnen det dekker. Særlig gjelder det i forbindelse med utnyttelse av vannfall, oppdemming/regulering og rett til vannuttak.

Er det bare stiftet rett til utnyttelse av vassdraget, er det tale om en servitutt, f.eks. rett til utnyttelse av vannføring til kraftproduksjon eller fiskerett. Det gjelder selv om det er tale om en total bruksrett.»

Spørsmålet er om det foreligger særlige rettsforhold, som danner grunnlag for de rettigheter Bamble Bruk AS pretenderer å ha i vassdraget.

Partene er i all hovedsak enige om den historiske utviklingen i Herrevassdraget fra Bolvik Jernverk gikk konkurs i 1840 og frem til i dag. Det vises til jordskifterettens grundige gjennomgang av historiske forhold.

Bolvik Jernverk var eier av faste eiendommer og rettigheter i Herrevassdraget frem til konkursen i 1840. Ved auksjonsskjøte datert 24. januar 1842 ble eiendommene langs vassdraget overført til Jørgen Flood, samtidig som jernverket forbeholdt seg rett til:

«Ejendom Brug og Raadighed over de til de bortsælgende Jordegodse hørende Vasdrage og Damme forsaavidt disse Værksdriften benyttes saa og den Grund hvorpaa Dammene staae med uindskrænket Ret til at forbedre og forhøie fra Nyt af opføre eller forflytte disse Damme.»

Etter en ny konkurs i 1866 overtok Norges Bank, som panthaver, eiendommene og rettighetene til vassdraget. Deretter ble eiendommene og vassdragsrettighetene overført fra Norges Bank til Frederic Croft i 1873.

I november 1887 inngikk Frederic Croft avtale med Frederic Størmer om salg av en parsell av gården Hellestvedt nederst i Herrevassdraget. Det vises til delings - og skylddelingsforretning, tinglyst 24. august 1888, der det blant annet fremgår:

«Den frasolgte Del bestaar af Herre Vasdrag med dens rettigheder og Hellestvedt Indmark, som grenser i Nord til Hellestvedt Skov Øst til Herre og Bolvig Elv Syd til Rafnæs Skov Vest til Hellestvedt Vand og Skov.»

Samme dag overførte Størmer også en mindre parsell av denne eiendommen videre til Bamble Cellulosefabrikk. Det vises til kjøpe datert 17. oktober 1888 der det fremgår:

- « Sælgeren og efterfølgende Eiere af Dammene ved Hellestvedt
1. og Herre skal forsaavidt det afhænger af ham regulere Vandslipningen i Vasdraget saaledes, at Vandmængden bliver fordelt saavidt muligt ligelig paa hver Dag i Aaret. (... ..)
 2. Ligeledes har Sælgeren og efterfølgende Eiere at vedligeholde Dammene ovenfor den solgte Eiendom, og Kjøberens faar derhos Eneret til Oplag af Tømmer ovenfor i elven samt i Hellestvedt Vand.»

Det er enighet om at den eiendom som Størmer ervervet fra Croft lå nedstrøms Kongens dam, slik dette er avmerket på kartutsnitt, inntatt på side 53 i utdraget. Uenigheten knytter seg til hvorvidt Størmer samtidig også ervervet rettigheter oppover i Herrevassdraget, oppstrøms Kongens dam.

Det fremgår av skylddelingsforretningen at overdragelsen, i tillegg til Hellestvedt Indmark, bestod av «Herre Vasdrag med dens rettigheter». Bamble kommune har anført at dette bare gjelder den del av Herrevassdraget som ligger nedstrøms Kongens dam, innenfor det fradelte areal. Bamble Bruk AS har anført at overdragelsen også omfatter rettigheter oppstrøms Kongens dam.

Lagmannsretten er enig med Bamble kommune i at skylddelingsforretningen, isolert sett, kan tyde på at den bare gjelder rettigheter til den del av Herrevassdraget som ligger nedstrøms Kongens dam. Når skylddelingen og skjøtet fra 1888 sees i sammenheng med senere disposisjoner i vassdraget, finner lagmannsretten likevel, i likhet med jordskifteretten, at det er mest sannsynlig at Størmer også ervervet rettigheter til vassdraget oppstrøms Kongens dam.

Det vises til notat fra Myrens Mek Verksted, datert 2. november 1887, kort tid etter overdragelsen til Størmer:

«Ovennvente Eiendom ved Herre, som her Ingeniør Størmer har innkjøpt av Dr. Fr. Kroft og Houlder, gaar fra Herre Elvens utløp og op til den saakalte Kogens Dam - Hellestvedt Vandet - med eiendomsrett på begge sider av elven (... ..) Enhvidere får Fr Størmer fuld Disposisjonsrett til de ovenfor Kongens Dam beliggende Vand og Dambygninger, nemlig Hellestvedt Vandet, Midt Vandet, Flaate Vandet, Langenvandet og Bjaar Vandet. Da jeg befarte vassdraget fant jeg at alle Dammene var i god orden og forsynt med Regulerings Luker.»

Videre vises til avtalen (forliket) mellom Størmer og Vold og Nenset bruk i 1895. Det var på dette tidspunkt en tvist mellom Størmer og Vold og Nenset bruk om eiendomsforholdene langs Herrevassdraget. Tvisten ble løst ved at Størmer overførte rettigheter til gnr 2, bnr. 6 til Vold og Nenset bruk, mot et vederlag på kr 12 000,-.

Bamble Bruk AS og Bamble kommune er uenige om hvor gnr. 2 bnr. 6 lå geografisk. Bamble kommune har erkjent at plasseringen er usikker, men har anført at eiendommen lå på det såkalte «Flodstykket», det vil se nedstrøms Kongens dam. Bamble Bruk AS har på sin side anført at eiendommen lå lenger oppe i vassdraget, oppstrøms Kongens dam.

Lagmannsretten finner, i likhet med jordskifteretten, at det er mest sannsynlig at rettighetene kalt gnr. 2 bnr. 6 lå oppstrøms Kongens dam, og at Størmer ved forliket i 1895 overførte disse til Vold og Nenset bruk. Det vises til skylddelingsforretning tinglyst 5.

desember 1895 der delingspunktet mellom gnr. 2, bnr. 2 og gnr. 2, bnr. 6 er beskrevet slik:

«Delingspunktet mellem disse eiendomme bliver øvre ende av Hellestvedtvand.»

Videre fremgår det av skjøte datert 25. januar 1896:

«... erkjender undertegnede ingeniør F. Størmer herved Vold og Nenseth bruk som eier af den del av nævnte vasdrag, der ligger ovenfor Hellestvedtvand, medens vasdraget nedenfor dette vand tilhører mig Størmer, dog saaledes at min ret over selve Hellestvedtvandet indskrænkes til retten til at opdæmme vandet ved Kongensdam.»

Det vises også til utskrift av pantebok for gnr. 2, bnr. 6 der det fremgår:

«Den del av Vestre Herrevasdrag, der ligger ovenfor Hellestvedtvand».

Videre følger det av utskrift av pantebok, med pantefrafall tinglyst 7. februar 1896:

«... fraskilt parcel, der har faaet br.no. 6 og en skyld af 3 mark 25 øre («Langendammen» og «Flatedammen»).

Ved skjøte datert 12. juli 1892, tinglyst 28. juli 1892, overførte Frederic Croft Hellestvedt Skog til Vold og Nenset bruk. Overdragelsen inneholder ingen opplysninger om salg av dam - eller vassdragsrettigheter, hvilket også kan tyde på at Croft allerede hadde overført disse rettighetene til Størmer i 1888.

Det vises til slutt til leiekontrakt datert 31. mars 1907 der Bamble Cellulosefabrikk inngår avtale med en Isak Lund (som leier) om at:

«Leieren har forpligtet sig til at have Tilsyn med og regulere Vandstigningen ved Flåte og Langsdam efter Ordre fra Bamble Aktie. Cellulosefabrikk mot en godtgjørelse»

Avtalen kan tyde på at Cellulosefabrikken, på dette tidspunkt, var av den oppfatning at fabrikken hadde rett til å regulere - og føre tilsyn med Langen og Flåte dammer.

Når disse dokumentene leses i sammenheng finner lagmannsretten det mest sannsynlig at Størmer, ved eiendomsoverdragelsen fra Croft i 1888, ervervet vassdragsrettigheter ovenfor Kongens dam, og at disse ble videreført til Vold og Nenset bruk i forbindelse med forliket i 1895.

Videre vises til avtale inngått i november 1950 mellom Hellestvedt Bruk AS (tidligere Vold og Nenset Bruk) og Herre Fabrikker AS (tidligere Bamble Cellulosefabrikk). Fra avtalen hitsettes:

«I skjøte fra ingeniør F. Størmer til Bamble cellulosefabrikk på Herre gnr.2 bnr.3 av skyld mk. 2,95 og tomt og vannfall gnr.2 br.nr.4 av skyld mk. 2,47 i Bamble, tinglyst 20 nov. 1888, er under post 2 bestemt, at selgeren og etterfølgende eiere av dammene ved Hellestvedt og Herre skal vedlikeholde dammene ovenfor den solgte eiendom.

Vi er enige om at denne forpliktelse for selgeren og etterfølgende eiere skal bortfalle og avlyses på Hellestvedt Bruks eiendommer gnr.2 br.nr.6 i Bamble og at vedlikeholdsplikten fremtidig skal påhvile Herre Fabrikker A/S og senere eiere av dets eiendommer gnr.2 br.nr.3 og 4 i samme herred.

Samtidig overtar Herre Fabrikker A/S manøvreringen av dammen med samme plikt til jevn vannslipping som ifølge ovennevnte skjøtes post 1 har påhvilt Hellestvedt bruk.»

Lagmannsretten finner, i likhet med jordskifteretten, at avtalen må forstås slik at plikten til vedlikehold og manøvrering/regulering av Flåte og Langen dammer, som hadde hvilt på dameier Hellestvedt Bruk AS (rettsetterfølger etter Vold og Nenset bruk og Størmer) nå ble overført til Herre Fabrikker AS som rettsetterfølger etter Bamble Cellulosefabrikk.

Bamble kommune har anført at det, utfra avtalens ordlyd, bare var plikt til vedlikehold og manøvrering som ble overført. Fabrikken hadde ingen tilsvarende rett til manøvrering, eller rett til å tappe vann i vassdraget. Lagmannsretten er ikke enig i dette. Lagmannsretten forstår avtalen slik at vedlikeholdet og manøvreringen/reguleringen var plikter for dameier som korresponderte med rettigheter for fabrikken. Ut fra sammenhengen og den historiske utviklingen i vassdraget må avtalen fra 1950 forstås slik at cellulosefabrikken fikk rett - og plikt - til å regulere/manøvrere Flåte og Langen dammer og rett til å tappe vann nedstrøms Kongens dam, alt for å holde industrivirksomheten i gang og sikre produksjonsvann til fabrikken.

En slik forståelse støttes også av partenes oppfatning i ettertid og av hvordan de har innrettet seg i henhold til avtalen. Det vises til skriv datert 18. juli 1950 fra Hellestvedt Bruk AS til Herre fabrikker A/S:

«Jeg har mottatt Deres brev av 12. ds. med forslag til overenskomst med Hellestvedt Bruk, hvoretter De skal overta plikten for Deres regning å vedlikeholde de damanlegg ved Hellestvedt og Herre og manøvreringen av dammene med plikt til å sørge for at vannslippene blir jevne, slik som det har påhvilt Hellestvedt bruk.»

Det vises videre til skriv datert 26. mai 1997 fra Hellestvedt Bruk AS ved Lasse Lassen der det blant annet fremkommer:

«Fakta i saken:

- 1: Manøvrerings og vedlikeholdsansvar for Flåte og Langen dammer påligger i dag Brødrene Sørensen Service AS (etter overenskomst av 1.11.50 mellom Herre Fabrikker og Hellestvedt Bruk). Herre Fabrikker er senere overtatt av Br. Sørensen Serv. A.s.»

Lasse Lassen var daglig leder i Hellestvedt Bruk AS fra 1985 og frem til i dag. Han forklarte for lagmannsretten at Bamble Cellulosefabrikk overtok reguleringen i vassdraget fra 1950, og at

han oppfattet det som cellulosefabrikken hadde reguleringsrett i henhold til 1950-avtalen. I følge Lassen gikk vedlikeholdsansvaret for dammene også over til cellulosefabrikken fra samme tidspunkt.

Videre vises til skriv fra Torstein Hansen, som er tidligere ansatt ved Bamble Cellulosefabrikk, datert februar 2011:

«Under hele min tid ved Herre Fabrikker/ Bamble Cellulosefabrikk var forholdet til Hellestvedt Bruk A/S (familien Lassen) godt og ved overenskomsten mellom partene i 1950 overtok Herre Fabrikker manøvreringen av Langen og Flåte Dammer samtidig som Hellestvedt Bruk for fremtiden slapp å utøve sin manøvreringsplikt av dammene. Det var meget viktig for Bamble Cellulosefabrikk å kunne foreta optimal manøvrering av dammene da fabrikk opp gjennom hele dens historie ved flere anledninger måtte stoppes pga vannmangel.»

Virksomheten i Herre Fabrikker AS/ Bamble Cellulosefabrikk AS ble overført til Brødrene Sørensen AS i 1979. Det vises til avtale fra 1979 mellom A/S Bamble Cellulosefabrikk og Brødrene Sørensen A/S der det fremgår:

«B.C' rett til utnyttelse av vannet i Vestre Herrevassdrag er inkludert i overdragelsen.

I hovedtrekk består de nevnte rettigheter/ forpliktelser av følgende:

Av skjøte tinglyst 20.11.1888 fra Fr. Croft til ing. F. Størmer samt fra sistnevnte til B.C., fremgår at bedriften har rett til å utnytte vannet i Vestre Herrevassdrag. Plikten til å regulere vannføringen påhvilde eieren av vannene og dammene ovenfor Kongens Dam. Denne plikt er senere (1950) gått over på B.C. B.C. har plikt til å vedlikeholde dammene i Langen og Flåte. Disse dammer eies av Hellestvedt Bruk.»

Og videre:

«Ved utskillelsen av Herre Papirfabrikk A/S fra Herre Fabrikker A/S ved Follums overtagelse av sistnevnte i 1962, fikk Herre Papirfabrikk A/S rett til å ta ut inntil 200 (rettet: 100) liter/sek.av friskvann fra vassdraget.»

Brødrene Sørensen A/S ble fisjonert med virkning fra 1. januar 1990, hvorefter virksomhetens aktiva ble fordelt på det gjenværende selskapet Brødrene Sørensen Mekaniske Verksted A/S og det utfisjonerte selskapet Brødrene Sørensen Service A/S.

Det vises til avtale datert 18. mars 1998 mellom Brødrene Sørensen Service AS og Bamble Bruk AS, pkt 1, første avsnitt:

«Selger overdrar til kjøper retten til å utnytte vannet i Vestre Herrevassdrag i Bamble.

Og videre i pkt. 4:

«Kjøper overtar samtlige forpliktelser, herunder driftsforpliktelsen vedrørende Kongens dam, og dammene i Flåte og Langen ...»

Videre vises til skriv datert 14. april 1998 fra Brødrene Sørensen Service AS:

«Vi vil med dette informere om at Brødrene Sørensen Service AS nylig har avviklet alle sine interesser i Herrevassdraget ved å overdra alle sine rettigheter og forpliktelser i denne sammenheng til Bamble Bruk AS v/ Rune Engen. Som en del av overdragelsen har Bamble Bruk også overtatt BSS sin posisjon i forbindelse med det pågående fellesprosjektet for rehabilitering av dammene i Herrevassdraget.»

Lagmannsretten finner etter dette at Bamble Bruk AS har ervervet de samme rettigheter og plikter i vassdraget som deres rettsforgjengere hadde. Dette omfatter, slik lagmannsretten ser det, rett og plikt til å manøvrere/regulere Flåte og Langen dammer slik at vannføringen i vassdraget holdes jevn av hensyn til eventuell industrivirksomhet på Herre, og rett til vannuttak fra cellulosefabrikkens tidligere vannuttak på Herre.

Bamble kommune har subsidiært anført at retten til regulering/manøvrering av Flåte og Langen dammer, og retten til å tappe vann i vassdraget, er bortfalt. Det er blant annet vist til at Bamble Cellulosefabrikk ble nedlagt i 1978 og at det ikke har vært industrivirksomhet av betydning etter den tid. Fløtningen i vassdraget er også avviklet.

Terje Sjøvåg var daglig leder i fellesfløtningsforeningen i tidsrommet 1989 - 2008.

Han forklarte for lagmannsretten at alle de rettigheter og forpliktelser fellesfløtningen hadde i vassdraget er overført til Bamble Bruk AS. For Langen og Flåte var dette begrenset til en rett til fløtningsvann, herunder en rett til å regulere Flåte og Langen dammer i den grad dette var nødvendig av hensyn til fløtningen i vassdraget.

Fløtningen i vassdraget er nå avviklet og det er ikke lenger aktuelt å regulere Flåte og Langen dammer for å sikre fløtningsvann. Etter lagmannsrettens syn har retten til fløtningsvann utspilt sin rolle, og det er ingen realistisk mulighet for at fløtningen vil bli gjenopptatt i vassdraget. Lagmannsretten er således enig med Bamble kommune i at de rettigheter Bamble Bruk AS ervervet gjennom avtale med fellesfløtningsforeningen nå er bortfalt.

Bamble kommune har videre vist til at kommunen, i forbindelse med vedlikehold og opprusting av dammene i 2000/ 2001, har investert betydelige offentlige midler og at verken Brødrene Sørensen eller Bamble Bruk AS har vært villige til å bidra i den forbindelse. Etter kommunens syn er vedlikeholdsplikten misligholdt og retten til regulering av dammene er som følge av dette bortfalt. Etter lagmannsrettens syn er dette ikke avgjørende. Slik lagmannsretten forstår det er Bamble Bruk AS inneforstått med at selskapet har en plikt til å vedlikeholde dammene i Flåte og Langen,

og har sagt seg villig til å bidra i den forbindelse. Det vises til brev datert 29. april 1998 fra Bamble Bruk AS ved Rune Engen til NVE:

«Vi mener derfor at vi er rett adressat for vedlikeholdspålegg på dammene og ikke dameier. Dette virker både enklere og riktigere. Vi erkjenner at dette ansvar er knyttet opp mot vann- og fallrettigheten og stiller oss positive til å ta vår andel av kostnadene ved reparasjon av også disse dammer, gitt at «spleiselaget» blir gjennomført. Dette ansvar påhviler oss også i det tilfellet det IKKE blir gjennomført noe «spleiselag».»

Fra jordskifterettens begrunnelse vedrørende dette spørsmål, som lagmannsretten slutter seg til, hitsettes:

«Det er et betydelig arbeid som ble gjort i forbindelse med at Flåte og Langen dammer ble rehabilitert, og retten ser ikke bort i fra at arbeidet ikke hadde vært mulig å finansiere uten offentlige midler. På den annen side er det et faktum at Bamble kommune på denne tiden hadde et vannverk ved Flåte, og slik sett en stor egeninteresse i å opprettholde vannstanden i vassdraget, for å sikre tilstrekkelig med vann til vannverket. (... ..)

At kommunen har valgt å ta på seg mye av kostnadene med å rehabilitere dammene uten først å gjøre en avtale med Bamble Bruk AS, eventuelt avklare rettighetsforholdet til dette selskapet, må de selv bære risikoen for.»

Det har ikke vært bevisførsel for lagmannsretten om hvor omfattende vedlikeholdsplikten er, eller om hvilke utgifter som eventuelt kan påregnes i den forbindelse. Lagmannsretten tar derfor ikke stilling til det nærmere innholdet i vedlikeholdsplikten.

Lagmannsretten er enig med Bamble kommune i at retten til å tappe vann og regulere/manøvrere dammene er formålsbestemt og knyttet til fabrikkens opprinnelige behov for jevn vannføring i vassdraget. Som det fremgår av drøftelsen foran kan Bamble Bruk AS bare nytte denne retten i samme omfang og til samme formål som selskapets rettsforgjengere.

Lagmannsretten er likevel av den oppfatning at rettighetene ikke er tidsbegrenset. Selv om Bamble Bruk AS i dag ikke driver industrivirksomhet som aktualiserer behovet for regulering, eller vannuttak, kan lagmannsretten ikke se at retten er bortfalt. Det må som utgangspunkt være rom for at industrivirksomhet kan utvikles over tid og endre karakter i samsvar med samfunnsutviklingen for øvrig. Videre vises til at det, frem til avtalen med Natural Nordic Water AS i 2006, ikke hadde oppstått noen situasjon der det var aktuelt for Bamble Bruk AS å benytte reguleringsretten, eller tapperetten, og Bamble Bruk AS hadde før dette ingen foranledning til å opptre aktivt og utøve sin rett. Det vises i den forbindelse til Rt-1956-271 der det blant annet fremgår:

«selv om bruken av slike gårdssager muligens ikke lenger er praktisk aktuell, er jeg enig med de underordnede retter i at bruksretten ikke kan anses for å være falt bort. Fra b.nr. 2 har ikke vært drevet noen bruk i strid med b.nr. 1's rett, og det har

ikke vært noen grunn for eierne av b.nr. 1 til å gå aktivt frem for å sikre sin rett.»

Ved vurderingen av om retten er i behold, har lagmannsretten også sett hen til at rettighetene fremstår som lite tyngende for Bamble kommune. Det er på det rene at Bamble kommune eier dammene i Flåte og Langen og kommunen er vannverkseier i Flåte med rett til uttak av drikkevann der. Herrevassdraget er vernet, og de tekniske mulighetene for manøvrering av Flåte og Langen dammer er begrenset. Bamble Bruk AS driver ingen virksomhet i dag som aktualiserer behovet for å regulere/manøvrere dammene, eller tappe vann nedstrøms Kongens dam. Det er heller ikke opplyst at selskapet har slike planer innen overskuelig fremtid.

Videre har Bamble kommune, eller dens rettsforgjengere, ved flere anledninger gitt uttrykk for at kommunen, eller rettsforgjengerne er kjent med at Bamble Bruk AS, eller cellulosefabrikken har rettigheter i vassdraget, uten at disse er bestridt.

Det vises til avtale datert 24. mai 1978 mellom Bamble kommune, A/S Bamble Cellulosefabrikk og Skiensvassdragets Fellesfløtningsforening.

Fra pkt. 1 hitsettes:

«Fabrikken forestår regulering av Herrevassdraget etter gjeldende overenskomst av 26/5 -59, med Herrevassdragets Fellesfløtningsforening hvis rettigheter nå er overtatt av Skiensvassdragets Fellesfløtningsforening.

Videre i pkt. 2:

Kommunen og fabrikken tar med denne ordning sikte på at fabrikken til enhver tid vil kunne få dekket sitt minimumsbehov for driftsvann - 500 l pr. sek.»

Og i pkt. 4:

Fabrikken har i dag vedlikeholdet av Trellebergdammen og Kongens dam (som tilhører fabrikken) samt Flåtedam og Langedam, og selskapet påtar seg ved denne avtale ingen ytterligere eller mer omfattende vedlikeholdsplikt for dammene i Herrevassdraget enn hva som påligger selskapet i dag.»

Videre fremgår det av referat fra møte i Bamble kommune 14. august 1996, der blant annet Bamble kommune og Hellestvedt Bruk AS deltok:

«I følge Sam Lassen har Hellestvedt Bruk AS eiendomsretten til Flåte Dam og Langen Dam. Hellestvedt Bruk AS har vannrettighetene i vassdraget over Kongens dam. Vedlikeholdsansvaret for dammene Langen og Flåte m.v. ble imidlertid overtatt av Herre Cellulosefabrikk AS v/ overenskomst av 1. november 1950. Herre Cellulosefabrikkers rettigheter og plikter er senere overtatt av Brødrene Sørensen Service AS. Foreløpig har det ikke lyktes å frembringe avtalen av 1. november 1950.»

Det vises også til brev datert 20. mai 1998 fra Bamble kommune ved advokat Løitegaard:

«Inntrykket av konsensus vedr. disse spørsmål gikk ut på at fallene oppstrøms Kongens Dam var eid av grunneierne. Brødrene Sørensen Service AS hadde som etterfølgere etter tidligere Herre Fabrikker AS overtatt retten til manøvrering av dammen i henhold til overenskomst av 1. november 1950 for å sikre nok vann i kraftstasjon nedstrøms Kongens Dam.»

Og videre i brev fra Bamble kommune til advokat Løitegaard 23. juni 1998:

«Fabrikken ville dermed kunne legge dette inn som grunnlag for regulering av Flåte og Langen dam.»

Det samme fremgår i brev datert 23. juni 1998 fra advokat Løitegaard til Bamble kommune:

«Den eneste rett Bamble Bruk AS sin rettsforgjenger hadde var retten til å regulere Flåte Dam slik at det vannet som kom fra Flåte vann best mulig kunne utnyttas i fallet nedstrøms Kongens Dam.»

Videre følger det av Rettsbok for Skien og Porsgrunn byrett, skjønnet i forbindelse med etablering av vannverk og vannuttak i Flåte i 1978:

«A/S Follum Fabrikker (Bamble Cellulosefabrikk A/S) og Skiensfjordens Fellesfløtningsforening har reguleringsrettigheter i Flåte.»

Først i brev datert 14. januar 2000 fra advokat Løitegaard til Bamble Bruk AS ved advokat Swang, er det anført at de rettigheter som Bamble Bruk AS påberoper seg er bortfalt, og at avtalen av 1950 ikke lenger har noen betydning, under henvisning til at det ikke lenger er noen kraftproduksjon eller fløtning i vassdraget.

Lagmannsretten finner etter dette, i likhet med jordskifteretten, at Bamble kommune ikke kan motsette seg at Bamble Bruk AS regulerer og/eller manøvrerer Flåte og Langen dammer. Regulerings- og manøvreringsretten er begrenset til det behov Bamble Bruk AS har for å holde jevn vannføring i vassdraget av hensyn til en eventuell industrivirksomhet på Herre. Herrevassdraget er i tillegg et vernet vassdrag med offentligrettslige begrensninger for blant annet utnyttelse og regulering.

Bamble kommune har ikke rettigheter nedstrøms Kongens dam. Det er videre opplyst at vannuttak nedstrøms Kongens dam, der cellulosefabrikken tappet vann, ikke har noen negative konsekvenser for Bamble kommune, eller kolliderer med kommunenes rettigheter for øvrig. Bamble kommune kan derfor heller ikke motsette seg at Bamble Bruk AS taper vann nedstrøms Kongens dam.

Det bemerkes for øvrig at Bamble Bruk AS, foruten anken over saksbehandlingen, ikke subsidiært har anket over jordskifterettens

domsslutning punkt 1, første setning, som gjelder at Bamble Bruk AS ikke har en generell rett til å utnytte vannet i Vestre Herrevassdrag. Anken over saksbehandlingen er forkastet, slik at denne del av jordskifterettens dom blir stående. Lagmannsretten er for øvrig, uavhengig av dette, enig med jordskifteretten i at det ikke er sannsynliggjort at Bamble Bruk AS har en generell tapperett oppstrøms Kongens dam. Det vises til begrunnelsen foran og jordskifterettens redegjørelse.

Begge parter har anket over realiteten i jordskifterettens dom. Bamble Bruk AS har i tillegg prinsipielt anket over saksbehandlingen og nedlagt påstand om at jordskifterettens dom, slutningen punkt 1, oppheves. Bamble Bruk AS' anke over saksbehandlingen har ikke ført frem. Selskapet er videre ikke tilkjent rettigheter utover rett til å tappe vann nedstrøms Kongens dam, samt rett til å regulere Flåte og Langen dammer, i den grad dette er aktuelt av hensyn til en eventuell industrivirksomhet på Herre. Dette er i hovedsak det samme resultat som jordskifteretten kom frem til. Bamble kommune har fått medhold i at anken over saksbehandlingen er forkastet. Bamble kommune har ikke fått medhold i at Bamble Bruk AS ikke har rettigheter av noe slag i Vestre Herrevassdrag. Ingen av ankene har etter dette ført frem i sin helhet og ingen av partene har fått medhold fullt ut, eller i det vesentlige, jf. tvisteloven § 20-2 andre ledd. Lagmannsretten har vurdert, men har ikke funnet grunnlag for å anvende tvisteloven § 20-3, eller noen av unntaksbestemmelsene. Hver av partene bærer etter dette egne sakskostnader for lagmannsretten.

Ved avgjørelsen av sakskostnader for jordskifteretten skal lagmannsretten legge sitt resultat til grunn, jf. tvisteloven § 20-9 andre ledd. Med det resultat lagmannsretten er kommet til, er det ikke grunnlag for å tilkjenne noen av partene sakskostnader for jordskifteretten. Bamble Bruk AS har, i forbindelse med anken over saksbehandlingen, også anført at Bamble Bruk AS i realiteten fikk fullt medhold i jordskifteretten og derfor skulle vært tilkjent sakskostnader der. Saken startet med krav om rettsutgreiing for Nedre Telemark jordskifterett 30. august 2011. Bamble Bruk AS nedla her slik påstand: Pkt. 2: «Bamble Bruk AS har rett til å utnytte vannet i Vestre Herrevassdrag og rett til å regulere Flåte og Langen dammer.» Selv om påstanden senere er endret, og anførselene nå er presisert til å gjelde tapperett nedstrøms Kongens dam, er det påstanden i det opprinnelige saksanlegget som er avgjørende for sakskostnadene for jordskifteretten. Lagmannsretten gjør etter dette ingen endring i jordskifterettens sakskostnadsavgjørelse.

Dommen er enstemmig.

Domsslutning:

1. Anken over saksbehandlingen forkastes.

- 2. Bamble kommune kan ikke motsette seg at Bamble Bruk AS tapper vann til industrivirksomhet nedstrøms Kongens dam i Vestre Herrevassdrag.*
- 3. Bamble kommune kan ikke motsette seg at Bamble Bruk AS regulerer/ manøvrerer Flåte - og Langen dammer i anledning industrivirksomhet i Vestre Herrevassdrag.*
- 4. Hver av partene bærer egne sakskostnader for jordskifteretten og lagmannsretten.*